Leo Trotskij:
Ett brev till Albert Treint

Skrivet: 13 september 1931
Först publicerat i **The New International,** vol 4 nr 2, februari 1938, s 56-58.
Här översatt från versionen på MIA, samt kompletterad med text från *Writings [1930-31]*.
Översättning från engelska, Göran Källqvist.

Kära kamrat Treint:

Som jag kunde övertyga mig från vår brevväxling och nu från våra samtal, tar ditt tänkande ständigt upp isolerade händelser i det förflutna istället för frågor om program och politik. Outtröttligt och – om du tillåter – med en åklagares fördomar, snokar du reda på andras misstag, och tänker att du på detta sätt minskar dina egna. Tidigare i brev och nu i personliga samtal gjorde jag flera försök att få dig att byta från denna enligt min åsikt ofruktbara väg till vägen med *revolutionens livsviktiga och verkliga problem*, men du vidhåller envist din egen väg. Du för vidare traditionen från den period då du stod i ledningen för det franska partiet, och fortsätter att kräva att alla ska erkänna sina misstag. Jag tvingas ställa mig på den nivå som du inskränker våra politiska diskussioner till, för att en gång för alla sätta punkt för vissa frågor. Eftersom du i dina efterforskningar arbetar med isolerade, obetydliga, triviala episoder, data, tillfälliga samtal, osv., alltså element som inte alls går att bekräfta, så föredrar jag att svara dig i skrift.

Först ska jag börja med att ”erkänna mina misstag”.

Ja, i början av 1924 lät jag i min frånvaro sätta mitt namn under Radeks teser om den tyska revolutionen. Dessa teser var felaktiga – men uppriktigt sagt inte så allvarligt fel som Kominterns teser – och stod i konflikt med allt som jag skrev och sa före, under och efter att Radek satte samman dem. Utan tvekan var det en blunder från min sida. Men det var inte ett ”principiellt” misstag. Vid Kommunistiska internationalens exekutivkommittés möte låg jag sjuk i en by 40 km från Moskva. Radek samtalade med mig per telefon, som fungerade väldigt dåligt på vintern. Radek jagades vid plenarmötet. Han sökte stöd. Han förkunnade kategoriskt att de åsikter som fördes fram i teserna var identiska med dem jag hade utvecklat i mina tal och artiklar, och att Pjatakov redan hade skrivit under på dem. Han bad mig lägga till min signatur utan att kräva att få läsa teserna, eftersom han bara hade en halvtimme på sig innan det avgörande sammanträdet. Jag gick med på att lägga till min namnteckning– inte utan inre tvivel. Ja, jag gjorde misstaget att alltför mycket lita på två kamraters bedömning, Radek och Pjatakov. Ty i själva verket tog de två, kanske i samförstånd med Brandler, med formuleringar i dessa teser som var avsedda att minska Brandlers skuld och rättfärdiga Pjatakovs och Radeks eget agerande, som i många avseenden stödde Brandler.

Efter att ha bekantat mig med Radeks teser dolde jag inte, varken för deras författare eller någon annan kamrat, att jag inte höll med om teserna. I tal och artiklar som gavs ut som pamfletter och sedan i hela böcker, formulerade jag om och om igen min bedömning av den tyska situationen, som

inte hade något gemensamt med Radeks teser. Denna bedömning kom jag fram till ungefär i juli 1923, och i sina grunddrag har jag behållit den oförändrad fram till idag. I detta innefattar jag givetvis bedömningen av Brandlers politik, Zinovjevfraktionens politik i Komintern, och så vidare.

Det är ett anmärkningsvärt faktum att inte en enda medlem i Zinovjevs klick utnyttjade mitt undertecknande av Radeks teser i Ryssland, ty min inställning till brandleriterna var alltför väl känd. Mellan september 1923 och januari 1924 försvarade till och med Zinovjev och Stalin Brandler mot mina påstått oberättigade angrepp. Men mycket viktigare är en annan sida av frågan som du uppenbarligen fullständigt har glömt. Med alla sina misstag avseende det förflutna innehöll Radeks resolution en mycket viktig varning avseende framtiden: den sa att den direkt revolutionära situationen hade tagit slut, och att en period av försvarskamp och förberedelser för en ny revolutionär situation stod på tur. I mina ögon var det den centrala punkten. Däremot var linjen i Kominterns resolution en fortsatt inriktning på väpnat uppror. Härav härrörde den ödesdigra ultravänsteristiska politiken 1924-1925. Om jag hade varit med på plenarmötet, och om min röst hade avgjort vilken av dessa resolutioner som skulle antas, så hade jag röstat på Radeks resolution, trots alla dess misstag vad gällde det förflutna. Men du, kamrat Treint, röstade på Kominterns resolution som ledde till de allra värsta katastrofer och ödeläggelse. Därmed är du knappast den lämpligaste åklagaren ens avseende Radeks dåliga resolution.

1924 kunde du naturligtvis inte känna till historien bakom scenen med Radeks resolution. På den tiden hade du rätt att ge min namnteckning under Radeks teser en överdriven betydelse, utan att jämföra dem med det jag personligen hade sagt och skrivit om just denna fråga. Men det har gått nästan 8 år sedan dess. Alla de viktiga dokumenten har för längesedan publicerats, på alla möjliga språk. Min bok om Komintern [Tredje internationalen efter Lenin] tar upp allt väsentligt vad gäller brandleriternas politik 1923.

Jag frågar dig: Vad förväntar du dig *nu*, på hösten 1931, att kunna snappa upp från den tillfälliga händelsen med mitt undertecknande av Radeks teser? Varför svarar du inte själv på den frågan? Varför inte formulera ditt svar i skrift?

Dessutom åberopar du envist mitt uttalande, att Lenin i alla de grundläggande frågor där jag inte höll med honom hade rätt mot mig. Detta uttalande finns i oppositionsblockets plattform från 1926. Liksom Zinovjev försöker du från detta uttalande direkt eller indirekt dra slutsatsen att ni hade rätt i den kritik som du och din fraktion riktade mot mig mellan 1924 och 1927 – om inte helt så åtminstone delvis.

Och även här börjar jag med att ”medge ett misstag”. Och inte heller denna gång var misstaget av principiell karaktär: det handlar helt och hållet om intern fraktionell taktik.

I *allmän* form är mitt uttalande att Lenin hade rätt mot mig otvivelaktigt riktigt. Jag gjorde det utan att göra det minsta våld mot mitt politiska samvete. Lenin kom inte över till mig. Jag gick över till Lenin. Jag anslöt mig till honom senare än många andra. Men jag dristar mig till att tro att jag förstod honom lika bra som andra. Om frågan bara rörde det historiska förflutna skulle jag inte ha haft några undantag till mitt uttalande. Det vore ovärdigt Lenins minne, och samtidigt under min värdighet, för mig att nu, när Lenin inte längre lever, av ren ambition försöka visa att jag i den ena eller andra frågan hade rätt mot Lenin.

Icke desto mindre gick jag kraftfullt mot det uttalande som du nu så ivrigt utnyttjar. Varför? Just

därför att jag förutsåg att ett uttalande från min sida skulle utnyttjas av alla de som hade och fortfarande har lika fel både mot mig och Lenin. I frågan om mina meningsskiljaktigheter med Lenin har Zinovjevs fraktion och dess franska sektion massor av sidor, teoretiskt absurda, politiskt reaktionära och till stor del ärekränkande. Zinovjev försökte använda mitt erkännande att Lenin hade rätt för att, om än bara delvis, dölja det tidigare kriminella ”ideologiska” arbete som hans egen fraktion har utfört mot mig.

Zinovjevs ställning vid den tidpunkten var i sanning tragisk. Så sent som dagen innan var han antitrotskismens erkände ledare, och dagen därpå bugade han sig inför 1923 års oppositions fana. Vid centralkommitténs möten utnyttjade varenda talare tillfället för att slunga hans egna uttalanden från gårdagen i ansiktet på honom, och han kunde inte säga något till svar. Samma sak gjorde *Pravda* dag efter dag. Å andra sidan kunde de avancerade arbetarna i Petrograd, Zinovjevs anhängare, som ärligt och på allvar hade deltagit i kampen mot ”trotskismen”, ingalunda försona sig med den plötsliga totala omsvängningen. Zinovjev riskerade att förlora sin fraktions bästa delar. Under dessa omständigheter argumenterade ett antal av kamraterna från 1923 års opposition envist med mig: ”Låt oss ge Zinovjev en allmän formulering som åtminstone delvis skulle göra det möjligt för honom, att å ena sidan försvara sig mot stalinisternas slag och å den andra mot trycket från hans egna anhängare i Petrograd.” Jag hade inga principiella invändningar mot den sortens defensiva formulering, men på ett villkor, nämligen att den inte innehöll några principiella eftergifter från min sida. Kampen om denna fråga varade i veckor. I sista stund, vid en tidpunkt då det redan var dags att lämna in en färdig plattform till centralkommittén, skedde en entydig diplomatisk brytning mellan oss och zinovjeviterna, just på frågan om denna formulering som intresserar dig så mycket. Vi var beredda att presentera en plattform oberoende, i namn av 1923 års fraktion. Precis som alltid är fallet hittades medlare. Förändringar och korrigeringar infördes. Vår egen grupp beslutade att göra en eftergift till zinovjeviterna. Jag röstade mot eftergiften i vår grupp, eftersom jag tyckte den var överdriven och tvetydig. Men jag bröt inte på denna fråga, varken med ledningen för min egen grupp eller med zinovjeviterna. Men jag varnade mina vänner för att jag inte skulle ta upp frågan så länge det bara gällde det historiska förgångna. Men så fort den skulle ställas som en programmatisk eller politisk fråga skulle jag naturligtvis försvara teorin om den permanenta revolutionen. Det var exakt det jag gjorde senare.

Det är vad som verkligen ägde rum. Nu vet du. Du kunde givetvis inte ha känt till det på din tid. Men det har runnit en hel del vatten under broarna sedan 1926. Vi har gått igenom den kinesiska revolutionens erfarenheter. Det har med absolut klarhet visat sig att den enda antitesen till teorin om en nationalistisk socialism är teorin om den permanenta revolutionen. Samma fråga ställdes om Indien, och gav oss i synnerhet en prövning av teorin om ”dubbelt sammansatta (tvåklass-) partier”. Nu utvecklas frågan om den permanenta revolutionen inför oss på den iberiska halvön. I Tyskland ställs teorin om den permanenta revolutionen, och bara den teorin, mot teorin om en ”folkrevolution”. I alla dessa frågor har Vänsteroppositionen uttryckt sig helt kategoriskt. Och speciellt har jag själv sedan länge förklarat misstagen i den ryska plattformen från 1926, i den mån den innehöll eftergifter till zinovjeviterna.

Jag frågar dig: vad vill du *idag*, på hösten 1931, snappa upp från omständigheten att jag på hösten 1926 – med rätt eller orätt – ansåg det nödvändigt att inte protestera offentligt mot de rent formella eftergifter som mina dåvarande politiska vänner ansåg det nödvändigt att göra till zinovjeviterna? Varför inte besvara denna fråga skriftligt!

Nu kan jag med fullständigt berättigande ställa några frågor om ditt eget förflutna. Har du förstått, att oavsett det ena eller andra delvisa misstaget eller synden, så var och förblir den grundläggande kärnan i 1923 års opposition förtruppens förtrupp, att den kämpade och fortfarande kämpar för den marxistiska teorin, för Lenins strategi, för oktoberrevolutionen; medan den motståndargruppering som du tillhörde genomförde en ödesdiger revidering av leninismen, skakade om den proletära diktaturen och försvagade Komintern? Har du förstått att *du under kampen mot ”trotskismen” var ett omedvetet verktyg för termidors krafter*? Ja eller nej?

Men jag skall inte kräva att du besvarar den frågan, trots att den är betydligt viktigare än alla de futtiga händelser som du förgäves slösar bort din och min tid på.

Men samtidigt som jag är beredd att lägga frågor om det förflutna åt sidan, kan jag inte tillåta tvetydigheter eller halvkvädna uttalanden i principiella frågor som rör nutiden och framtiden.

Vilken är din inställning till teorin om den permanenta revolutionen, kamrat Treint? Vidhåller du fortfarande den ärkereaktionära kritiken med termidorianska sociala rötter som du förr i tiden utvecklade tillsammans med alla epigonerna och fullt solidariskt med dem? I denna avgörande fråga finns det inte och kan det inte finnas några eftergifter. Det finns inte utrymme för förbehåll och tvetydigheter. Frågan har med största klarhet behandlats i teser, artiklar och böcker. Den har prövats under erfarenheter av enorma händelser. Vänsteroppositionens samtliga sektioner – framförallt den ryska sektionen – står uteslutande och fullständigt på teorin om den permanenta revolutionens grundvalar. Ett klart och otvetydigt svar från din sida på denna fråga är ett nödvändigt *första* villkor för att lösa frågan om vi kan arbeta tillsammans inom ramen för en och samma fraktion.

Denna avgörande programmatiska fråga, som ställer bolsjevik-leninister mot centrister och högeranhängare, innehåller en hel rad, med den sammanhängande frågor:

Vad är din inställning till parollen om arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur, särskilt för koloniala länder i allmänhet, och Indien i synnerhet?

Vilken är din inställning till tanken på arbetar- och bondepartier?

Anser du att bildandet av Krestintern är riktigt och Antiimperialistiska förbundets politik riktig?

Vad har du för inställning till parollen om Europas förenade sovjetiska stater?

Alla dessa frågor bemöttes med antimarxistiska beslut vid Kominterns femte kongress, och är än idag av stor betydelse.

Som jag redan har sagt är ett korrekt svar på dessa frågor enligt min åsikt absolut oumbärliga för att slå fast en programmatisk förutsättning för gemensamt arbete. Men programmatiska förutsättningar räcker inte. Det återstår frågor om taktik och organisering.

På detta område har vår brevväxling redan avslöjat mycket allvarliga och skarpa skillnader, som mina inledande samtal med dig tyvärr inte alls har minskat. Så för att inte upprepa mig hänvisar jag här bara till två dokument: mitt brev från 23 maj 1929, och min kritik av ditt utkast till deklaration när du gick med i Franska förbundet 23 maj 1931. Jag bifogar kopior av båda dokumenten.

Som avslutning skulle jag vilja uttrycka en allmän synpunkt som kanske kan hjälpa till att bättre förstå min bedömning av din ståndpunkt. I Vänsteroppositionens led, speciellt i dessa franska sektion, är en metafysisk sjukdom ganska utbredd, som jag utan att analysera dess sociala rötter

benämner med namnet på sin mest fulländade representant: *Souvarinismen*. Det är – om vi närmar oss frågan på den politiska psykologins nivå – en sjukdom som kombinerar förlamning av den politiska viljan med ett överdrivet rationaliserande. Slagfärdighet utan rötter, utan någon axel, utan klara mål, kritik för kritikens skull, att gripa tag i småsaker, sila mygg men svälja kameler – sådana drag har denna sjukdom, som framförallt är intresserad av att bevara sin snäva krets eller personliga ”oberoende”. En sådan krets, alltför obeslutsam för att ansluta sig till socialdemokraterna, men också oförmögen till en bolsjevikisk politik, oförmögen till aktiv politik överhuvudtaget, lutar i huvudsak åt att krafsa ner anteckningar i marginalen på andras aktioner och böcker. Jag upprepar att denna anda allra mest målande uttrycks av Souvarine, som till sist hittade ett passande medium för sin tendens i form av en bibliografisk tidning, i vilken Souvarine i namn av sin egen ”lära” kritiserar allt och alla i universum. Men hela hemligheten är att Souvarine inte har någon lära, och kan i kraft av sin själsliga natur inte ha någon. Följaktligen är Souvarines intellektuellt kreativa arbete, som varken saknar klokhet eller påhittighet, genom själva sin natur *parasitiskt*. Hos honom kombineras kommunismens brända rester med mensjevismens ännu outslagna knoppar. Det utgör souvarinismens grunddrag, i den mån det alls är möjligt att tala om något grunddrag här…

Jag har ofta sagt till kamrat Naville att han har förgiftats av souvarinismen, och att jag är rädd för att det är obotligt. Under det senaste året har jag i alla fall inte märkt några tecken på förbättring. Du, kamrat Treint, anser dig vara motståndare till både Souvarine och Naville, och inte utan orsak. Men trots odiskutabla skillnader har du ett drag gemensamt med dem. Även du, kamrat Treint, saknar all lära, du har förlorat den. Alla dina ansträngningar utgörs bara av klargöranden eller förbehåll, fotnoter om småaktigt käbbel.

Du för en envis kamp för ditt eget ”oberoende” istället för ett visst system av tankar och metoder, och det är helt omöjligt att få någon uppfattning om exakt vad detta oberoende har för innehåll. Kamrat Treint, detta är inget annat än souvarinismens sjukdom. Av allt mitt hjärta hoppas jag att du kommer att tillfriskna från den.

Denna till stor del personliga fråga skulle vara mycket mindre viktig om vi båda vore medlemmar i ett i huvudsak friskt proletärt parti. Men för oss handlar det ännu om en liten fraktion som under utomordentligt svåra omständigheter försvarar Marx’ och Lenins fana. För den sortens kämpande fraktion är souvarinismens bacill mycket farligare än för ett stort parti. Det vore naturligtvis kriminellt att lättsinnigt bryta med enskilda grupper och till och med enstaka individer. Men det är ännu mer kriminellt att låta en sådan fraktionell organisation bildas, som förlamar eller försvagar dess energiska propagandistiska anda, dess politiska stridsförmåga. Det är därför det under vissa förhållanden är nödvändigt att säga: vi försvarar en viss samling idéer, men ni försvarar en viss samling kommentarer om våra uppfattningar. Låt oss försöka att inte hamna i konflikt med varandra och fungera var och en för sig. Kanske erfarenheter i renare form kommer att lära oss båda något. När vi träffas igen i ett nytt skede skall vi göra bokslut, och kanske på ett bättre sätt än idag kunna nå en förståelse. Jag säger inte att det är den *enda* tänkbara lösningen, eller att det är den bästa. Men jag anser den ingalunda vara utesluten.

Kadikoj, 13 september 1931